

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1940.

Första kammaren.

Nr 36.

Torsdagen den 13 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.; och dess förhandlingar försiggingo inom lyckta dörrar.

Företogs det i Kungl. Maj:ts skrivelse nr 306, angående muntligt meddelande till riksdagen i viss fråga, avsedda ärendet.

Ordet lämnades till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena *Günther*, vilken framförde det i den kungl. skrivelsen avsedda meddelandet.

Härefter ägde överläggning rum.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 3 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Torsdagen den 13 juni.

Kammaren sammanträdde kl. 4 e. m.

*Ang. den
svensktalande
befolkningen
i Estland.*

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena **Günther**, som enligt å föredragningslistan gjord anteckning komme att vid detta sammanträde besvara herr Lindhagens interpellation angående den svensktalande befolkningen i Estland, erhöll ordet och anförde: Herr talman! Herr Lindhagen har till mig framställt interpellation rörande frågan om evakuering av den svenskspråkiga befolkningen på vissa öar utanför Estlands kust och därmed sammanhängande svårigheter för befolkningen. Interpellanten har därvid formulerat följande frågor:

»1. Hur förhåller det sig med de estniska svenskarnas ovannämnda nödlägen?

2. Kan det förväntas, att svenska regeringen ville genom förhandlingar med Estlands och Sovjets regeringar mana gott för dem och även annorledes stå dem bi?»

Med anledning av den första frågan erinrar jag om att beslut av estniska regeringen fattats rörande omflyttning av vissa befolkningsgrupper i Estland. Denna omflyttning berör delar av den svenskspråkiga bonde- och fiskarbefolkning, vilken sedan urminnes tid varit bosatt i estniska kusttrakter samt på några utanför desamma belägna öar.

De svenska befolkningsgrupper, vilkas förflyttning till andra boplatser hittills beslutats, äro invånarna på den lilla ön Odinsholm norr om Wormsö och på Stora och Lilla Rågön utanför Baltischport. Invånarna på Odinsholm bestå av 17 familjer om sammanlagt omkring 90 personer. Befolkningen på de bägge Rågöarna uppgår till c:a 360 personer, fördelade på 80 hemman. Omkring 60 av dessa hemman kunna betecknas som bondgårdar, med fiske som binäring, och omfatta vardera från 20 till 60 hektar jord. Återstående omkring 20 gårdar äro betydligt mindre, och deras innehavare driva fiske som sin huvudnäring. Det ungefärliga husdjursantalet är följande: 300 kreatur, 100 hästar och 1,000 får. — Fiskebåtar försedda med motorer äro till antalet c:a 30 och rodd- och segelbåtar c:a 100. Öarnas sammanlagda areal är c:a 2,000 hektar, därav c:a 300 hektar åker.

Ifråga om befolkningen å Odinsholm har beslut fattats om dess förflyttning till Wormsö. Denna förflyttning har redan påbörjats och avses genomförd inom de närmaste dagarna.

Vad beträffar Rågöborna synes avsikten vara att genomföra deras omflyttning i etapper, varvid anstånd med genomförandet i viss utsträckning kunnat utverkas. Invånarna på Lilla Rågö torde, enligt vad som numera blivit bekant, komma att förflyttas till förutvarande tyska egendomar å Nuckö, medan ifråga om placeringen av Stora Rågöns befolkning intet definitivt beslut torde hava fattats.

Förevarande fråga har alltifrån början noga följts genom vår beskickning i Tallinn, som därvid upprätthållit nära kontakt med vederbörande estniska myndigheter. Från estnisk sida har städse ådagalagts god vilja och förståelse för

Ang. den svensktalande befolkningen i Estland. (Forts.)

de särskilda synpunkter och önskemål, som i samband med evakueringen gjort sig gällande för den estsvenska befolkningens del. Estniska regeringen har sålunda visat sig angelägen att lösa bosättningsfrågan på ett tillfredsställande sätt och sökt bereda plats för samtliga evakuerade inom själva svenskskygden eller inom därtill gränsande områden. Utsikter synas föreligga, att detta skall lyckas i det väsentliga.

Med anledning av den senare frågan får jag tillfoga, att man från svensk sida liksom hittills även i fortsättningen kommer att i samförstånd med de estniska myndigheterna ägna denna fråga all uppmärksamhet och att man givetvis härifrån är beredd att i mån av behov och möjlighet stå våra stamfränder bi. Vilken form en eventuell svensk hjälp kan komma att få, är det för tidigt att uttala sig om. Beskickningen i Tallinn har emellertid ålagts att hålla sig underkunnig om varje särskilt fall av förflyttning och inkomma med förslag, i den mån anledning härtill må uppkomma.

Herr Lindhagen: Herr talman! Jag tror, att jag kan tillåta mig att å den svenska Rågöbefolkningens vägnar tacka för den nu betygade redobogenheten från svenska regeringen att stå den bi, i den mån regeringen kan och när det gäller.

Vi ha här i svaret från utrikesministern omsider fått en framställning om de geografiska och övriga förhållanden, om hur många Rågöborna äro, var de bo och vilka utsikter de för närvarande ha. Det är för oss svenskar värdefullt att ha fått denna sammanfattande redogörelse, om vilken man hört så många frågor framställas till oss från olika håll.

Svaret på frågorna är också fullständigt, utom så till vida att min andra fråga lydde: »Kan det förväntas, att svenska regeringen ville genom förhandlingar med Estlands och Sovjets regeringar mana gott för Rågöborna och även annorledes stå dem bi?» Detta är naturligtvis en inbördes angelägenhet mellan Estlands och Sovjets regeringar. Men jag menar, att sådana krav, som Sovjet här framställt, ofta kunna vara överdrivna och att de bruka kunna reduceras, om man vänder sig till vederbörande i saken. Jag trodde alltså, att ifall en sådan hänvändelse kunde göras direkt eller genom svenska beskickningen från svenska regeringen, så skulle det mera imponera på Sovjet än de föreställningar, som kunde komma från Estlands regering.

Jag har tillåtit mig att till Sovjets minister i Stockholm, liksom jag har gjort ett par gånger förut i utrikespolitiska ärenden, överlämna en skrivelse för vidare befordran till Sovjet, däri vederbörande få veta, att denna interpellation har väckts. Madame Kollontay brukar översätta mina inlagor till ryska och så skicka dem till sin regering. Om nu svenska regeringen kan finna lämpligt, att svenska beskickningen i Estland får uppdrag att förhandla med Sovjet eller också att svenska utrikesledningen förhandlar med Sovjets beskickning i Sverige, så är det ju inte uteslutet, att en förbättring möjligtvis kan uppås.

Emellertid ha Rågöborna nu fått det svar, som de kunnat få. En ytterligare ofullständighet i svaret kan ju vara att något ej sagts, huruvida åtgärder planerats för att överföra Rågöborna, om de så önska, till Sverige, om det blir nödvändigt.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 369, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1940/41;

nr 370, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till fort-löpande konsumtionsundersökningar;

nr 371, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till valutakontoret;

nr 372, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1940/41;

nr 373, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående biträdande av ackord med avseende å lån från statens utlåningsfonder m. m.;

nr 378, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till anordnande av vissa farleder; samt

nr 379, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överskridande av vissa poster i avlöningsstaterna för universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet m. m.

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 375, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1, 7 och 61 §§ strafflagen för krigsmakten;

nr 376, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med hemställan om riksdagens samtycke till utfärdande av förordnande jämlikt 1 § moratorielagen; samt

nr 377, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med hemställan om riksdagens samtycke till utfärdande av visst förordnande.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 381, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 14 oktober 1939 (nr 727) om förbud mot arbetstagares avskedande med anledning av värnpliktstjänstgöring m. m.;

nr 382, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skyldighet att bortföra varuförråd, m. m.; samt

nr 383, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vissa ändringar i värnpliktslagen den 30 juni 1936 (nr 443).

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 403, i anledning av väckta motioner om ändrade bestämmelser rörande avdrag för förlust vid beräkning av skattepliktig inkomst av fastighet, rörelse och tillfällig förvärvsverksamhet;

nr 404, i anledning av väckta motioner om sådan ändring av skattebetalningssystemet att skatterna komma att betalas samma år som inkomsten intjänats m. m.;

nr 405, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder för åvägbringande av effektivare kronouppbörd och skärpt kontroll därå;

nr 406, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tilläggsskatt å bensin, m. m.;

nr 407, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående underlättande av hjälpsändningar till krigsfångar och vissa andra krigsoffer; samt

nr 408, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om höjning av utskiftningskatten.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 409, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till förberedande arbeten å vissa staten tillhöriga torvmossar;

nr 410, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition angående reglering av förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. beträffande jordbruksdepartementet gjorda framställning om anslag till statens hingstdepåer och stuteri; samt

nr 411, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag till extra utgifter, dyrtidstillägg och barn tillägg för budgetåret 1940/41.

Anmäldes och godkändes konstitutionsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 421, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till ändrad lydelse av § 54 regeringsformen samt av §§ 37 och 50 riksdagsordningen, jämte i ämnet väckta motioner m. m.; samt

nr 422, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till ändrad lydelse av § 86 regeringsformen och § 38 riksdagsordningen samt till införande i tryckfrihetsförordningen av en ny paragraf, betecknad såsom § 6, m. m.

Vid föredragning av utrikesutskottets memorial nr 8, angående ersättning till dess tjänstemän, bifölls vad utskottet i detta memorial hemställt.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 224—241, bevillningsutskottets betänkande nr 46, bankoutskottets memorial nr 47, andra lagutskottets utlåtanden nr 43—46 och jordbruksutskottets utlåtande nr 60.

Anmäldes och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 32, i anledning av väckt motion om visst tillägg till lagen om val till riksdagen; ävensom

statsutskottets utlåtanden:

nr 242, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredskapsstat för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1940/41;

nr 243, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens informationsstyrelse för budgetåret 1940/41;

nr 244, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anvisande av ytterligare medel till luftskyddsanordningar i vissa kungl. slott;

nr 245, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anvisande av anslag till kassareserv åt svenska beskickningar i utlandet;

nr 246, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till dels ökade medel till anskaffning och förnyelse av flygmateriel, dels ock täckning av vissa försvarskostnader; samt

nr 250, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa av krisläget föranledda lönespörsmål jämte i ämnet väckta motioner.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Jag får hemställa, att kammaren måtte beträffande ordningen på mor-

gondagens föredragningslista besluta, att samtliga i dag för första gången bordlagda ärenden skola uppföras efter de två gånger bordlagda ärendena ävensom att statsutskottets utlåtanden nr 231 och 232 skola uppföras näst efter andra lagutskottets utlåtande nr 45 samt att jordbruksutskottets utlåtande nr 60 och bevillningsutskottets betänkande nr 46 skola i angiven ordning uppföras främst på fördragningslistan.

Vad herr förste vice talmannen hemställt bifölls.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.17 e. m.

In fidem

G. H. Berggren.